
KVINDELIGE ROLLEMODELLER

Fra Afghanistan, Eritrea, Iran, Irak, Somalia, Syrien og statsløse

Indhold

Forord	2
Afghanistan	3
<i>Sonita Alizadeh</i>	3
Eritrea	4
<i>Elsa Chyrum</i>	4
Iran	5
<i>Noushin Ahmadi Khorasani</i>	5
Irak	6
<i>Isra Jassim</i>	6
Somalia	7
<i>Mariam Ibrahim Yusuf</i>	7
Syrien	8
<i>Muzoon Almellehan</i>	8
Statsløse	9
<i>Mona Kareem</i>	9
Slutnoter	10

Tekst: Johanne Oline Storgaard Brok

Udgivet af FIU-Ligestilling. Kan downloades på www.fiu-ligestilling.dk

Oktober 2016.

Forord

Denne pjece er lavet som en kort introduktion til, hvilke udfordringer nogle af de flygtningekvinder, der kommer til Danmark har og har haft. Vi fokuserer på kvindelige rollemodeller fra de udvalgte lande og tager udgangspunkt i deres personlige historier.

Det er svært at sige noget generelt om ligestilling i de lande, hvor flygtninge kommer fra. Det er meget forskellige og store lande med mange forskellige grupper af mennesker. Derudover er det også lande, der er ramt af konflikter. Situationen i eksempelvis Syrien er så kompleks, at det er svært at sige noget generelt om syreres forståelse af og forhold til ligestilling.

Indblikket i landene er derfor meget forsimplet, og der findes mange nuancer og kompleksiteter, som desværre ikke har kunnet inkorporeres i dette arbejde. Desuden vil vi understrege at enhver (flygtninge)kvinde har egne erfaringer og udfordringer.

Pjecen er sat op således at hvert land præsenteres kort i forhold til ligestilling. Vi peger på nogle af de udfordringer, der er i samfundet samt de fremskridt, der er sket de sidste år.

I tillæg har vi fokus på nogle af de kvinder, der arbejder for at fremme ligestillingen i deres land. Det er kvinder og piger, der selv har oplevet uretfærdigheder begrundet i deres køn – enten direkte eller som følge af undertrykkende strukturer. Det er kvinder og piger, der har vendt egne erfaringer til motivation for aktivisme og ønsker om at forandre det samfund, de lever i. Nogle af kvinderne er flygtninge og bor ikke længere i deres hjemlande. Alligevel er de vigtige rollemodeller for piger og kvinder i deres hjemlande og i resten af verden.

Denne pjece kan bruges som inspiration til at læse mere om et givent land eller en sej kvinde. Bagerst i pjecen finder du en liste med forslag til videre læsning. Det anbefales desuden at læse op på de enkeltes landes konflikter for bedre at forstå baggrunden og konteksten for de ligestillingsproblematikker, der fremhæves her.

De lande, der er repræsenteret her er de lande, hvorfra flest flygtninge i Danmark kommer fra. Det er Syrien, Afghanistan, statsløse, Irak, Iran, Eritrea og Somalia.¹

Afghanistan

Fremskridt på ligestillingsområdet i Afghanistan de seneste par år består i bredere accept af kvinders ret til selv at vælge ægtefælle samt til at være fri fra familievold. Aktivister har kæmpet for at få vedtaget the Law on the Elimination of Violence Against Women (EVAW). En kombination af valgkamp og konservative kræfter har gjort at loven ikke er blevet vedtaget i parlamentet. Den har opnået status som præsidentielt dekret. Kampen for kvinders rettigheder og EVAW skal ses i konteksten af en USA-ledet vestlig invasion i 2001. De forhandlinger, der foregår er altså til dels påvirket af en kamp mellem konservative og pro-vestlige politiske grupper. I forhold til familie- og straffelov er der generelt en skepsis overfor økonomisk og seksuel frigørelse af kvinder.ⁱⁱ EVAW forbyder 22 slags vold mod kvinder blandt andre;

- Voldtægt
- Tvangsægteskab
- Tvungen isolation
- Benægtelse af arverettigheder
- Benægtelse af ret til uddannelse og arbejde
- Tvangsarbejde
- Tvungen prostitution

Sonita Alizadeh

Sonita Alizadeh er en afghansk musiker, der anvender rap musik som modstand til tvangsægteskaber og børnebrude. Da hun var henholdsvis 10 og 16 år gammel ville hendes forældre gifte hende væk for at få råd til at broren kunne gifte sig. Sonita Alizadehs svar var at lave en musikvideo, hvori hun optræder i brudekjole med en strekkode i panden og beder sin familie om ikke at sælge hende. Som konsekvens af musikvideoen og sangen "Brides for sale" aflyste hendes forældre brylluppet. Sonita Alizadeh vil gerne uddanne sig til advokat og arbejde for kvinders rettigheder.

I sangen synger hun blandt andet:

"I know it is your city's tradition for girls to remain silent. Tell me, what can I do to prove my personhood?"ⁱⁱⁱ

Eritrea

Efter 30 års krig blev Eritrea uafhængigt fra Etiopien i 1993. I 1998 brød en grænsekrig med Etiopien ud. I 2015 beskyldte FN den eritreiske regering for at have begået forbrydelser mod menneskeheden.^{iv}

Eritreas forfatning giver begge parter i et ægteskab lige rettigheder også i forhold til forældremyndighed. Ved skilsmisse afgøres forældremyndighed ved hjælp af sædvaneret. Voldtægt er forbudt ved lov, men voldtægt indenfor ægteskabet er ikke forbudt. En voldtægtsmand kan slippe for retsforfølgelse ved at gifte sig med voldtægtsofferet. Lovgivning forbyder seksuel chikane på arbejdspladsen, men det er uklart om det håndhæves.^v

Eritrea har en fastlagt kvote for kvinder i beslutningsprocesser. 30 % af alle pladser reserveres til kvinder i provinsiel, distriktsadministration og i det nationale parlament. I praksis udgør kvinder 22 % af parlamentsmedlemmerne i Eritrea.^{vi}

Elsa Chyrum

Elsa Chyrum er menneskerettighedsaktivist. Hun kommer fra Eritrea, men bor i London. Hun arbejder med flygtninge fra hele verden gennem en organisation, der giver støtte og husly til flygtninge og asylansøgere i London. Hun har skabt et netværk af internationale NGO'er og det eritreiske civilsamfund. Hun har flere gange besøgt FN og EU's hovedkontorer for at skabe opmærksomhed omkring den humanitære krise i Eritrea. Elsa Chyrum har blandt andet bidraget til at Eritreiske flygtninge, der ulovligt sad i libyske fængsler, blev løsladt. Otte af dem blev genbosat i Danmark, Sverige og Holland.^{vii} Elsa Chyrum arbejder med flygtninges, asylansøgere og fængslede rettigheder. Hendes motivation er:

“...to console the traumatized, to embolden the fearful, to give hope to the desperate, to study the victim case thoroughly, to speak for the voiceless and to alert those in power of their situation.”^{viii}

Iran

Iran har siden revolutionen i 1989 været en islamisk republik. Islam spiller derfor en stor rolle i det politiske system og i lovgivningen. Selvom revolutionen bragte begrænsninger for kvinderne, beholdt de deres stemmeret og de igangsatte uddannelses- og sundhedsprogrammer fortsatte. I dag har 83 % af kvinder læsefærdigheder - til sammenligning er det for mænd 91 %. Kvinder udgør 23% af arbejdsstyrken^{ix} og 3,1 % af parlamentsmedlemmerne er kvinder.^x Der findes ingen lovgivning, der forbyder vold i hjemmet.

Noushin Ahmadi Khorasani

Noushin Khorasani er forfatter, udgiver og aktivist. Hun spiller en vigtig rolle i den iranske kvindebevægelse og var et fremtrædende medlem i *One Million Signatures Campaign*, der startede i 2006. Kampagnen var en underskriftindsamling rettet mod diskriminerende lovgivning og især familie Lovgivningen. Målet var at få lige rettigheder for mænd og kvinder.^{xi}

Noushin Khorasani arbejder blandt andet imod at iransk lovgivnings anerkendelse af polygami. Dette strider imod FN's Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder som Iran har underskrevet. Den foreskriver lige rettigheder i ægteskab for kvinder og mænd. Noushin Khorasani er kritisk overfor det polygame og patriarkalske samfund, der både økonomisk og juridisk sætter kvinden i en skrøbelig position.^{xii}

Irak

Irakiske kvinders rettigheder har været påvirket af krige og interne konflikter i de sidste 30 år. Irak fik en ny forfatning i 2005 som følge af den USA-ledede invasion. Ifølge forfatningen er alle lige for loven og kønsdiskrimination er forbudt. Islam er indskrevet som den primære kilde til lovgivning. Kvinders rettigheder og vilkår afhænger derfor af, hvordan islamisk lov fortolkes. Dette sker indenfor de religiøse grupper.^{xiii} I Irak er 26,5 % af parlamentsmedlemmerne kvinder.^{xiv} Arbejdsloven fra 1987 beskytter kvinder mod diskrimination på arbejdspladsen.^{xv}

Irak har underskrevet Konventionen om Eliminering af alle former for Diskrimination mod Kvinder, men har ikke ratificeret den valgfrie protokol angående vold mod kvinder.^{xvi} Der findes ingen national lovgivning, der forbyder vold i hjemmet. Ifølge Genderindex mener 55 % af iranske kvinder at det er i orden at mænd slår deres kone under særlige omstændigheder.^{xvii} Den regionale kurdiske regering har vedtaget familielovgivning, der kriminaliserer vold i hjemmet, tvangs- og børneægteskaber samt omskæring af piger og kvinder.^{xviii}

Isra Jassim

I 1991 blev et stort civil oprør slået hårdt ned af daværende Saddam Husseins styrker. Det resulterede i at mange måtte flygte fra området nær Karbala. En af dem var Isra Jassim. Hun klarede sig sammen med sine søskende gennem ørkenen trods mangel på vand og mad. I dag arbejder Isra Jassim for at sikre at de internt fordrevne i Irak får mad. Hun er en del af FN's World Food Programme. Hun har selv oplevet at være internt fordreven.

Karbala er en hellig by for Shiamuslimer og flere tusinde mennesker besøger stedet på pilgrimsrejser hvert år. De mange mennesker kombineret med lukkede veje som følge af eksplosioner, og udgangsforbud, gør det svært at opretholde madsikkerhed (food security) for de internt fordrevne.

"I really feel for the internally displaced people [...] As Iraqis, they are my people – and I've lived their story myself."^{xix}

Somalia

Somalia har siden 1991 været præget af borgerkrig. Siden 2006 har al-Shabab foretaget 364 angreb i Somalia. Desuden har landet de seneste år oplevet voldsomme tørkeperioder, der er gået ud over landbrug, høst og befolkningen.^{xx}

Somalia har ikke underskrevet Konventionen om Eliminering af alle former for Diskrimination mod Kvinder.^{xxi} Døtre arver halvdelen af hvad sønner arver. Vold i hjemmet, ægteskabelig vold og seksuel chikane er ikke forbudt. Ifølge Genderindex mener 75 % af somaliske kvinder at det er i orden at mænd slår deres kone/partner under særlige omstændigheder.

Voldtægt er forbudt, men antages at være udbredt og har siden borgerkrigen været brugt som et krigsvåben. Det skønnes at over en tredjedel af voldtægter begås af mænd i uniform.^{xxii} Kvinders mobilitet i det offentlige rum begrænses af frygten for seksuelle overgreb i forbindelse med den fortsatte konflikt i landet.

Under sædvaneret anses kvinder ikke som uafhængige juridiske personer. Det kan give problemer i forhold til ejerskab af land. Diskriminerende praktikker begrænser kvinders muligheder for banklån. Der er en 30 % kvote for at sikre kvinder politisk deltagelse. I praksis er der omkring 14 % kvinder i det nationale parlament. Kvinder udgør 22 % af arbejdsstyrken i ikke-landbrugssektoren.^{xxiii}

Mariam Ibrahim Yusuf

Mariam Yusuf flygtede fra krig og kønsbaseret vold i Somalia i 2008 og lever nu som asylansøger i Storbritannien. Hun tager ud på skoler og underviser britiske børn og skaber opmærksomhed omkring uretfærdigheder i immigrationssystemet og om, hvorfor man flygter fra sit land. Hun kæmper især mod britiske medier, som hun mener fremstiller flygtninge og immigranter helt forkert. Mariam laver aktivisme sammen med gruppen WAST (Women Asylum Seekers Together) for at forbedre asylpolitikkerne. Mariam Yusuf var selv hjemløs de første 3 år hun boede i Storbritannien, og i Storbritannien må man ikke arbejde som asylansøger. I 2016 modtog hun The Woman Of the Year Award fra *Women On The Move Awards*.^{xxiv}

“If I don’t speak out, nobody will.”^{xxv}

Syrien

Den Syriske forfatning garanterer mænd og kvinder lige rettigheder. I praksis ophæves dette dog af tre andre love; familielovgivning, straffelovgivning og medborgerskabslovgivning.^{xxvi} Det betyder blandt andet at kvinder ikke kan give syrisk medborgskab videre til deres børn. Familielovgivningen gælder i den private sfære. I spørgsmål om ægteskab, skilsmisse, børn, adoption arv mm. er det altså denne lov, der gælder. Et eksempel på kvinders ringere stilling er i straffelovgivningen, hvor æresdrab på kvinder straffes med 2-4 måneders fængsel, mens manddrab straffes med 15 år.^{xxvii}

Grundet den nuværende konflikt i Syrien er det svært at vide hvorvidt lov og tidligere praksis overholdes og hvordan den fortolkes.

Muzoon Almellehan

Muzoon Almellehan er en 17-årig flygtning, der kom til Newcastle med sin familie fra Syrien. Hun arbejder sammen med Malala Yousafzai på at sikre pigers skolegang. Hun er kritisk overfor at piger bliver gift tidligt og derfor går ud af skolen. Hun mener at uddannelse er helt essentielt, hvis man bliver gift og vil gå fra sin mand. Ifølge Muzoon Almellehan giver uddannelse selvtillid, viden og kontrol over ens egen situation. Hun er også kendt som "Syriens Malala". I Syrien har 81 % af kvinderne og 92 % af mændene læsefærdigheder.^{xxviii}

Statsløse

Som statsløs flygtning er man yderligere udsat. Menneskerettighedslovgivning og konventionerne fungerer således at en stat har ansvar for og pligt til at sikre sine medborgeres rettigheder. Hvis en stat er ude af stand til dette eller direkte krænker medborgernes rettigheder, kan en anden eller flere stater gribe ind – intervenere. Hvis man er statsløs er man ikke tilknyttet en stat, og der findes derfor ingen garant for at ens menneskerettigheder sikres. FN lavede i 1961 Konvention om begrænsning af Statsløshed. Den har til formål at mindske den globale andel af statsløse. Den giver statsløse mulighed for at søge statsborgerskab under en række kriterier i et land, der har underskrevet konventionen.

Mona Kareem

Mona Kareem er Bidoon og født i Kuwait i slutningen af 1980'erne. Bidoon betyder 'uden nationalitet' på Arabisk. Da Kuwait blev uafhængig fra Storbritannien måtte nomadefolk ansøge om medborgerskab for at blive set som borgere rent juridisk. Mona Kareems forældre ansøgte, men fik aldrig svar fra de kuwaitiske myndigheder.

I dag er Mona Kareem digter og lever i New York, hvor hun studerer litteratur. Hun har fået et legat og et specielt pas for personer med "uidentificeret" nationalitet. Derfor kunne hun komme til USA, men hun kan ikke rejse derfra. Hun skaber opmærksomhed omkring statsløse menneskers kampe og problemer gennem oplæg, bøger, udgivelser og interviews.^{xxix} Du kan følge Mona Kareem på hendes blog <http://monakareem.blogspot.dk/>.

*"Being stateless is very humiliating ... because you feel
rejected"^{xxx}*

Slutnoter

- ⁱMichala Clante Bendixen, "Hvor mange kommer, og hvor fra?" 11.08.16, <http://refugees.dk/fakta/tal-og-statistik/hvor-mange-kommer-og-hvorfra/> (26-09-16)
- ⁱⁱ Wimpelmann, Torunn. "One step forward and many to the side: Combating gender violence in Afghanistan, 2001–2014" *Women's Studies International Forum*. 2014. s.106.
- ⁱⁱⁱ Alizadeh, Sonita, "Brides for sale". <https://www.youtube.com/watch?v=n65w1DU8cGU> .
- ^{iv} BBC, "Eritrea Country profile", <http://www.bbc.com/news/world-africa-13349078>
- ^v Genderindex, "Eritrea", http://www.genderindex.org/country/eritrea#_ftn7 (03.10.16)
- ^{vi} The World Bank, "Proportion of seats held by women in national parliaments (%)" <http://data.worldbank.org/indicator/SG.GEN.PARL.ZS?locations=AF> (26-09-16)
- ^{vii} Human Rights Concern Eritrea, "Elizabeth/ Elsa Chyrum: Human Rights Activist (Eritrea)". <http://hrc-eritrea.org/elizabeth-elsa-chyrum-human-rights-activist-eritrea/> (03.10.16)
- ^{viii} Human Rights Concern Eritrea, "Elizabeth/ Elsa Chyrum: Human Rights Activist (Eritrea)". <http://hrc-eritrea.org/elizabeth-elsa-chyrum-human-rights-activist-eritrea/> (03.10.16)
- ^{ix} World Economic Forum, Global Gender Gap Report 2015, 2015, s.202.
- ^x The World Bank, "Proportion of seats held by women in national parliaments (%)" <http://data.worldbank.org/indicator/SG.GEN.PARL.ZS?locations=AF> (26-09-16)
- ^{xi} Tavaana, "Noushin Ahmadi Khorasani: Two Decades in the Struggle for Women's Rights", <https://tavaana.org/en/content/noushin-ahmadi-khorasani-two-decades-struggle-womens-rights> (30.09.16)
- ^{xii} Khorasani, Noushin Ahmadi, 2009. *Iranian Women's one Million Signature Campaign for Equality: the Inside Story*, (English Edition), Women's Learning Partnership, s. 18.
- ^{xiii} Genderindex, "Iraq", <http://www.genderindex.org/country/iraq> (03.10.16)
- ^{xiv} The World Bank, "Proportion of seats held by women in national parliaments (%)" <http://data.worldbank.org/indicator/SG.GEN.PARL.ZS?locations=AF> (26-09-16)
- ^{xv} Genderindex, "Iraq", <http://www.genderindex.org/country/iraq> (03.10.16)
- ^{xvi} Genderindex, "Iraq", <http://www.genderindex.org/country/iraq> (03.10.16)
- ^{xvii} Genderindex, "Iraq", <http://www.genderindex.org/country/iraq> (03.10.16)
- ^{xviii} Genderindex, "Iraq", <http://www.genderindex.org/country/iraq> (03.10.16)
- ^{xix} Cornish, Chloe. "Role Model For Iraqi Women And The United Nations", 9. juni 2015. <https://www.wfp.org/stories/isra-jassim-female-aid-worker> (03.10.16)
- ^{xx} BBC. "Q&A: Somalia's Conflict", BBC. 4. Oktober 2011. <http://www.bbc.com/news/10524929> (03.10.16)
- ^{xxi} Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women (CEDAW)
- ^{xxii} Genderindex, "Somalia" <http://www.genderindex.org/country/somalia> (03.10.16)
- ^{xxiii} Genderindex, "Somalia" <http://www.genderindex.org/country/somalia> (03.10.16)
- ^{xxiv} Alfred, Charlotte. "Somali Who Overcame Horrors to Fight for Refugees Named Woman Of The Year" *The Huffington Post*. 3. September 2016. http://www.huffingtonpost.com/entry/refugee-women-awards_us_56df54bfe4b0b25c917ffb8f (19.09.16)
- ^{xxv} Alfred, Charlotte. "Somali Who Overcame Horrors to Fight for Refugees Named Woman Of The Year" *The Huffington Post*. 3. September 2016. http://www.huffingtonpost.com/entry/refugee-women-awards_us_56df54bfe4b0b25c917ffb8f (19.09.16)
- ^{xxvi} Maktabi, Rania. "Gender, family law and citizenship in Syria, *Citizens' Studies*, vol. 14, no. 5. October 2010. S. 559.
- ^{xxvii} Maktabi, Rania. "Gender, family law and citizenship in Syria, *Citizens' Studies*, vol. 14, no. 5. October 2010. S. 559.
- ^{xxviii} World Economic Forum, *The Global Gender Gap Report*, 2015. <https://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2015/> (03.10.16). S. 334.
- ^{xxix} Grimes, A.C. "10 Harrowing tales of Stateless People", Listverse, <http://listverse.com/2015/08/07/10-harrowing-tales-of-stateless-people/> (30.09.16)
- ^{xxx} Caspani, Maria, "Stateless in New York: A woman's life as a 'legal ghost'", Reuters, 18.09.2014. <http://www.reuters.com/article/us-foundation-stateless-newyork-idUSKBN0HD2FZ20140918> (30.09.16)

Hvis du vil vide mere...

Hvert år udgiver World Economic Forum en Global Gender Gap Report. Den seneste er fra 2015 og findes her: <https://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2015/> (26-09-16)

Yousafzai, Malala og Christina Lamb, *I Am Malala: The Story of the Girl Who Stood Up for Education and Was Shot by the Taliban*. Little, Brown and Company, 2013.

Se Sonita Alizadeh's musikvideo "Brides for sale" her: <https://www.youtube.com/watch?v=n65w1DU8>

Mona Kareem's blog <http://monakareem.blogspot.dk/>

UN Women, www.unwomen.org